

DOKTORANTŪROS STUDIJŲ DALYKO SANDAS

Dalyko pavadinimas	Mokslo kryptis (šaka) kodas	Fakultetas
Dokumentinio (spaudos ir rankraštinio) paveldo teorija ir tyrimai	Komunikacija ir informacija S 008	Komunikacijos

Studijų būdas	Kreditų skaičius ECTS	Studijų būdas	Kreditų skaičius
paskaitos		konsultacijos	2 ECTS
individualus	5 ECTS	seminarai	

Dalyko anotacija
Dalyko turinys Dokumentinio (rankraštinio bei spausdintinio) paveldo ir kultūrinės tapatybės sąsajų, socialinės sklaidos, istorinės atminties konstravimo postmoderniame diskurse ir skaitmeninėje erdvėje problemos. Tyrimų paradigmos (Bernhardas Fabianas, Robertas Darntonas, Luigi Balsamo, Maurice Halbwachs, Pierre Nora, Dame Frances Yates, Mary Carruthers, Umberto Eco ir kt.). Kultūrinės, socialinės, istorinės ir kolektyvinės atminties konceptai. Civilizacinis tyrimų kontekstas. Komparatyvizmo, kultūrinio reliatyvizmo, struktūralizmo teorijos dokumentinio paveldo tyrimuose. Bendrieji ir specialieji (šaltiniotyris, bibliografinis, tipologinis, tipografinis, proveniencinis, tekstologinis, funkcinis ir kt.) tyrimo metodai bei jų sintetiniai deriniai. Lietuvos dokumentinio paveldo tyrimų institucionalizacija. Dokumentinio paveldo tyrimai socialinių, humanitarinių ir informacijos mokslų sankirtoje. Etiniai ir teisiniai dokumentinio paveldo valdymo ir tyrimų klausimai. Istorinės atminties ir kultūrinės atminties sąvokų turinys, jų sąveika ir svarba dokumentinio paveldo tyrimams. Kultūrinis kapitalas, dokumentinio paveldo ekonominė vertė. Dokumentinio paveldo tyrimų ir sklaidos poveikis visuomenės gerovei. Dokumentinio paveldo apibrėžtis. Dokumentų tipologija. Spausdintinio ir rankraštinio paveldo skirties problema. Įpaveldinimo procesas. Dokumentinio paveldo rinkiniai, kolekcijos, jų kilmės, raidos ir sudėties tyrimų problemos. Lietuvos dokumentinio paveldo sistema ir jos valdymas. Kintančios kultūrinės, socialinės ir nacionalinės aplinkos iššūkiai paveldo valdymo procesams. Lietuvos atminties institucijų (archyvų, bibliotekų ir muziejų) sąveika, pasiekimai ir problemos. Svarbiausios rankraštinio ir spausdinto paveldo saugyklos, telkinių ypatumai. Dokumentinio paveldo tyrimų centrai, jų veiklų kryptys, darbų temos. Dokumentinio paveldo saugojimo ir išsaugojimo problematika, skaitmeninių tyrimų technologijų taikymo išsaugojimo procese galimybės. Vartotojo ir dokumento santykis, technologijų įtaka jo kaitai. Priemonės prieigai skaitmeninėje aplinkoje. Skaitmeninės prieigos pranašumai ir problemos. Dokumentinio paveldo rinka. Institucijų ir fizinių asmenų paveldo kaupimo motyvai, būdai ir finansinės galimybės. Bibliofilija ir kolekcionavimas. Lietuvos tautinių bendrijų dokumentinis paveldas, jo ypatumai. Dokumentinis paveldas mikroistorijos, regionų ir bendruomenių praeities tyrimuose bei tapatumo formavimo procesuose. Dokumentinio paveldo aksiologija. Kultūrinės vertybės ir jų ypatumai. Dokumentinio paveldo verčių interpretacija, sąveika su dokumentinio paveldo tyrimais. Senosios ir naujosios knygos ribos samprata, atrankos kriterijai ir tradicijos. Knygos paminklo kategorija. Autentiškumo, originalumo problemos skaitmeninėje aplinkoje. Faktografiniai ir analitiniai dokumentinio paveldo tyrimai, jų kompleksiskumas. Nacionaliniai ir tarptautiniai, skaitmeniniai ir publikuoti ištekliai, informacijos duomenų bankai

dokumentinio paveldo tyrimams. Dokumentinio paveldo tyrimų įvairovė (inkunabulistiką; knygų ženklai (proveniencijos, graffiti, marginalijos ir kt.) ir artefaktai (prieknyginė medžiaga ir kt. daiktai); filigranistika; knygų įrišų tyrimai; bibliografiniai tyrimai; biografistika), jų metodologijos, specifika, specializuoti išteklių. Biografistikos santykis su autobiografistika ir egodokumentika. Genealoginiai tyrimai dokumentinio paveldo požiūriu.

Dokumentinio paveldo interpretacinės schemos atminties institucijose. Integruojantis požiūris į rankraštinio ir spaudos paveldo įprasminimą. Atminties naratyvai, atminties objektų reprezentacija ir istoriografijos principai skaitmeninėje terpėje. Rankraštinio ir spaudos paveldo išsaugojimo bei aktualizavimo formos. Institucinis rašto ir knygos muziejus. Patirtys ir tradicijos Europos valstybėse. Dokumentinio paveldo ekspozicijos, išsaugojimo ir aktualinimo objektai (rašto ir knygos paminklai, su raštu ir knyga susiję artefaktai, spaudos technika, personalijos). Knygos muziejaus sąveika su kitomis regiono atminties institucijomis.

Studijų metodai

Individualios konsultacijos su dalyką kuruojančiais dėstytojais.

Individualus mokslinės literatūros studijavimas ir mokslinio referato rengimas pagal dalyką kuruojančių dėstytojų suformuluotus klausimus.

Vertinimo metodai

Mokslinis referatas (30 000–40 000 spaudos ženklų) dalyką kuruojančių dėstytojų suformuluotų klausimų pagrindu.

Diskusija žodžiu mokslinio referato pagrindu.

Pagrindinė literatūra

Atminties komunikacija archyvuose, bibliotekose ir muziejuose: mokslo, politikos ir praktikos sąveika: tarptautinės mokslinės konferencijos medžiaga, 2007, spalio 4–5 d. (2008). Vilniaus universiteto leidykla.

Baker, E. (2025). *Book curses*. Bodleian Library, University of Oxford

Bauden, F., Décultot, E., Depreux, P., Dubois Morestin, M., Franssen, É., Yasufumi, H., Karīmī Zanjānī'asī, M., et al. (2023). *Personal manuscripts: Copying, drafting, taking notes* (D. Durand-Guédy & J. Paul, Eds.). De Gruyter. <https://doi.org/10.1515/9783111037196>

Braudel, F. (2020). *Civilizacijų gramatika*. Vilnius.

Bražiūnienė, A. (2018). Knygos muziejus: Kai kurie probleminiai teoriniai ir istoriniai aspektai. *Knygotyra*, 71, 103–129. <https://doi.org/10.15388/Knygotyra.2018.71.5>

Borowiecki, K. J., Forbes, N., & Fresa, A. (Eds.). (2016). *Cultural heritage in a changing world*. Springer International Publishing.

Čiubrinskas, V. (2007). *Socialinės ir kultūrinės antropologijos teorijos*. Vytauto Didžiojo universitetas.

Čiurinskas, M. (2006). *XVI–XVII amžiaus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės biografistika*. Vilnius.

Dane, J. A. (2013). *Blind impressions: Methods and mythologies in book history*. University of Pennsylvania Press.

Foot, M. M. (2006). *Bookbinders at work: Their roles and methods*. British Library; Oak Knoll Press.

Gaillet, L. L. et al. (Eds.). (2016). <i>Landmark essays on archival research</i> . Routledge.
Halbwachs, M. (1980). <i>The collective memory</i> . Harper & Row.
Kaunas, D. (2016). <i>Kristijono Donelaičio atminties paveldas: Studija</i> . VšĮ Akademinė leidyba.
Kaunas, D. (2013). <i>Mažosios Lietuvos knygų link: Dokumentinio paveldo socialinėje aplinkoje sakinė ir vaizdinė istorija</i> . Vilniaus universiteto leidykla.
Manžuch, Z. (2008). Atminties institucijos: Saugyklos, teatrai, lobynai ar duomenų bazės? <i>Knygotyra</i> , 51, 126–147. https://doi.org/10.15388/kn.v51i0.7894
Navickienė, A. (2019). Eduardas Volteris ir XX a. pradžios knygos mokslo institucionalizacija = Eduardas Volteris and the institutionalization of book science in the early 20th century. <i>Knygotyra</i> , 73, 230–263. https://doi.org/10.15388/Knygotyra.2019.73.39
Nikžentaitis, A., Kopczyński, M. (Sud.). (2015). <i>Atminties kultūrų dialogai Ukrainos, Lietuvos, Baltarusijos (ULB) erdvėje</i> . Vilnius, p. 13–15.
Nikžentaitis, A. (Sud.). (2013). <i>Atminties daugiasluoksniškumas: miestas, valstybė, regionas</i> . Vilnius, p. 7–34, 89–109, 22–264, 517–538.
Nora, P. (Ed.). (1996–1998). <i>Realms of memory: The construction of the French past</i> (Vols. 1–3). Columbia University Press.
Labrador, A. M., & Silberman, N. A. (Eds.). (2018). <i>The Oxford handbook of public heritage theory and practice</i> . Oxford University Press.
Pacevičius, A. (Sud.). (2012). <i>Bibliotheca Litwana II: Atminties institucijų rinkiniai</i> . Vilniaus universiteto leidykla.
Pacevičius, A. (Sud.). (2010). <i>Pamirštoji mecenatystė: Dovanų Vilniaus universiteto bibliotekai knyga, 1792–1832</i> . UAB DABAexpo.
Pacevičius, A. (2006). Rankraštinis paveldas ir istorinė atmintis. Iš <i>Rankraštinis paveldas Lietuvos kultūroje ir istorinėje atmintyje: 2005 04 20 konferencijos medžiaga</i> (pp. 8–21). Panevėžio apskrities G. Petkevičaitės-Bitės viešoji biblioteka.
Pacevičius, A. (2005). <i>Vienuolynų bibliotekos Lietuvoje 1795–1864 metais: Dingęs knygos pasaulis</i> . Versus Aureus.
Panayotova, S. (2020). <i>The art and science of illuminated manuscripts: A handbook</i> . Harvey Miller Publishers.
Pruskus, V. (2017). <i>Ekonomika ir filosofija: Sąveikos ir trajektorijos</i> . Vilnius.
Shaw, D. (Ed.). (2004). <i>European cultural heritage in the digital age: Creation, access and preservation</i> . Consortium of European Research Libraries.

Konsultuojančiųjų dėstytojų vardas, pavardė	Mokslo laipsnis	Svarbiausieji darbai mokslo kryptyje (šakoje) paskelbti per pastaruosius 5 metus
Domas Kaunas	Prof. habil. dr.	Kaunas, D. (2025). <i>Mažosios Lietuvos knygų namai: Bibliotekos, rinkiniai, jų kūrėjai ir</i>

		<i>likimas: Monografija</i>. Vilniaus universiteto leidykla. Kaunas, D. (2022). Lietuviškas atvirukas kovoje prieš imperinę Rusiją. <i>Knygotyra</i>, 79, 71–104. https://doi.org/10.15388/Knygotyra.2022.79.121 Kaunas, D. (2021). <i>Martynas Jankus. Tautos vienytojas ir lietuvių spaudos kūrėjas: Monografija</i>. Vilniaus universiteto leidykla.
Aušra Navickienė	Prof. dr.	Bliūdžiuvienė, N., Navickienė, A. (2024). Pastarojo dešimtmečio Knygotyra: tradicijos ir modernumas. <i>Knygotyra</i>, 83, 151–182. doi:10.15388/Knygotyra.2024.83.6 Navickienė, A., Kepalienė, F. (2023). Vilniaus universiteto profesorės Audronės Glosienės (1958–2009) knygotyrisinis palikimas. <i>Knygotyra</i>, 81, 203–233. https://doi.org/10.15388/Knygotyra.2023.81.8 Navickienė, A. (2023). Pranciškaus Skorinos gyvenimo ir veiklos sukakčių minėjimai Lietuvoje knygotyros ir mokslinės komunikacijos požiūriais. <i>Knygotyra</i>, 80, 312–342. https://doi.org/10.15388/Knygotyra.2023.80.133 Navickienė, A. (2022). Kaip Christopho von Schmidto lietuviškasis Genovefos vertimas tapo devynioliktojo amžiaus bestseleriu? <i>Knygotyra</i>, 78, 80–110. https://doi.org/10.15388/Knygotyra.2022.78.107 Navickienė, A. (2021). Professional publishing and Lithuanian books in the first two-thirds of the 19th century in Lithuania: The case of the Zawadzki firm. <i>Roczniki Biblioteczne</i>, 65, 79–95. https://doi.org/10.19195/0080-3626.65.5 Navickienė, A., Braziūnienė, A., Cicėnienė, R., Kaunas, D., Misiūnas, R., & Petreikis, T. (2021). <i>History of publishing in Lithuania</i>. In <i>Oxford research encyclopedia of literature</i>. Oxford University Press. https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190201098.013.276.
Arvydas Pacevičius	Prof. dr.	Pacevičius, A. (2024). Opisy podróży do/przez Wielkie Księstwo Litewskie w XVI–XVIII wieku: Problem egodokumentalności. In W.

		Chorażyczewski, H. Ciechanowski, W. Piasek, & S. Roszak (Eds.), <i>Egodokumenty – samoświadectwa – egodokumentalność: Teoria i praktyka</i> (pp. 49–62). Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika.
		Pacevičius, A. (2024). Mokslinės periodikos apytaka Lietuvoje XIX a. pirmojoje pusėje: Vilniaus universiteto atvejis. <i>Knygotyra</i>, 82, 29–52. https://doi.org/10.15388/Knygotyra.2024.82.
		Pacevičius, A. (2024). Nėra brangesnio lobio už studijoms skirtas knygas: Vilniaus augstinių bibliotekos raida ir paveldas. <i>Acta Academiae Artium Vilnensis</i>, 114, 206–241. https://doi.org/10.37522/aaav.114.2024.253.
		Pacevičius, A. (2023). <i>Žemaičių daktaras Faustas: Jurgio Ambraziejaus Pabrėžos bibliotekos kilmė, raida ir paveldas</i>. Vilniaus universiteto leidykla.
		Pacevičius, A. (2022). <i>Vilniaus imperatoriškasis universitetas mokslinės informacijos gniaužtuose / The Imperial University of Vilna in the Clutches of Scholarly Information. 1803–1832</i>. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
Tomas Petreikis	Doc. dr.	Petreikis, T., Grigas, V., Gudiničius, A. (2024). <i>Lietuvos mokslo periodikos leidyba: Nuo spausdintų žurnalų iki skaitmeninių ekosistemų</i>. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
		Petreikis, T., Šuminas, A., Grigas, V., Gudiničius, A. (2024). Lietuvos mokslo žurnalų leidybos kiekybiniai pokyčiai 2015–2022 m.: Viešojo ir privataus sektorių prisitaikymas prie kintančių sąlygų. <i>Knygotyra</i>, 82, 206–242. https://doi.org/10.15388/Knygotyra.2024.82.8
		Gudiničius, A., Grigas, V., Šuminas, A., Petreikis, T. (2023). Scholarly journal publishers in a small-language country: The case of Lithuania. <i>Publishing Research Quarterly</i>, 39(4), 324–336. https://doi.org/10.1007/s12109-023-09968-8
		Grigas, V., Gudiničius, A., Petreikis, T., Šuminas, A. (2023). An exploratory study into professional scholarly journals publishing software adoption in Lithuania. <i>Information &</i>

		<i>Media</i>, 96, 179–201. https://doi.org/10.15388/Im.2023.96.73 Navickienė, A., Braziūnienė, A., Cicėnienė, R., Kaunas, D., Misiūnas, R., Petreikis, T. (2021). <i>History of publishing in Lithuania</i>. In <i>Oxford research encyclopedia of literature</i>. Oxford University Press. https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190201098.013.276
Rima Cicėnienė	Doc. dr.	Cicėnienė, R. (2024). Kodikologijos mokslo pradžia ir vingiai Lietuvoje iki 1915 m. Iš R. Čapaitė (red.), <i>Joachimas Lelewelis ir pagalbinių istorijos mokslų praeitis, dabartis, ateitis</i> (pp. 215–247). Lietuvos istorijos institutas. Cicėnienė, R. (2024). Nespaustuvinė periodika Vrublevskių bibliotekoje: Ką Lietuvos leidybos istorijai pasakoja rinkinys? <i>Knygotyra</i>, 82, 53–87. https://doi.org/10.15388/Knygotyra.2024.82.3 Cicėnienė, R. (2023). Kodikologija Lietuvoje 1918–1990 metais: Tarp knygos istorijos ir paleografijos. <i>Knygotyra</i>, 81, 109–136. https://doi.org/10.15388/Knygotyra.2023.81.4 Cicėnienė, R. (2021). Sveikatos sodo Vilniaus nuorašas: Kodikologinis tyrimas. <i>Knygotyra</i>, 77, 87–170. https://doi.org/10.15388/Knygotyra.2021.77.91 Navickienė, A., Braziūnienė, A., Cicėnienė, R., Kaunas, D., Misiūnas, R., Petreikis, T. (2021). <i>History of publishing in Lithuania</i>. In <i>Oxford research encyclopedia of literature</i>. Oxford University Press. https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190201098.013.276
Nijolė Bliūdžiuvienė	Doc. dr.	Bliūdžiuvienė, N. (2024). Periodinių leidinių statistika Baltijos šalyse: Duomenų šaltiniai ir rinkiniai. <i>Knygotyra</i>, 82, 170–205. https://doi.org/10.15388/Knygotyra.2024.82.7 Bliūdžiuvienė, N., Navickienė, A. (2024). Pastarojo dešimtmečio Knygotyra: tradicijos ir modernumas. <i>Knygotyra</i>, 83, 151–182. doi:10.15388/Knygotyra.2024.83.6 Bliūdžiuvienė, N. (2023). Pranciškaus Skorinos memorializacija Lietuvoje 1990–2022 m.

		<i>Knygotyra</i> , 80, 282–311. https://doi.org/10.15388/Knygotyra.2023.80.132
		Bliūdžiuvienė, N., Černiauskaitė, V. (2021). Terminologinių duomenų tvarkybos modelis: Bibliotekininkystės, informacijos ir knygotyros terminų žodynas. <i>Knygotyra</i> , 77, 306–330. https://doi.org/10.15388/Knygotyra.2021.77.96

Patvirtinta Socialinių mokslų srities Komunikacijos ir informacijos krypties Doktorantūros komitete 2025 m. gruodžio 15 d., protokolo Nr. (7.17 E) 15600-KT-667

Komiteto pirmininkė prof. dr. Aušra Navickienė